

KRONIKA

Opera. Repertoire ljubljanske opere je običajni repertoire podobnih gledaliških podjetij in ne kaže druge zmiselne tendence kot skrb za vsestransko zabavo publike. Spored uprizorjenih del je precej raznolik; opaziti je le namerno ignoriranje nemških opernih del preteklosti in sodobnosti, kajti prevladujejo pri nas, kakor danes skoroda na vseh odrih, dela romanskih in ruskih opernih skladateljev. V tem pogledu seveda triumfirata Verdi in Puccini, katerih opere polnijo gledališča vzlic vsem nezmiselnostim libretov, ki, posebno pri Verdiju, očitujejo precej abotnosti. Letošnja sezija nam je kot čisti premieri prinesla prav za prav le Rimski-Korzakovo »Majsko noč« in F. S. Vilharjevo »Lopudsko sirotico«. Prva opera je precej slabotno delo, ki bi rado veljalo za rusko »Prodano nevesto«, katere pa v nobenem oziru ne dosega niti po vsebini, niti po glasbi. Nekaj lepih mest ne more paralizirati morečega dolgočasje, ki leži na tej operi in kvari njeno užitenost. Tudi drugoimenovano delo se vzlic vsej pieteti do plodovitega in ljubeznivega skladatelja ne bo moglo dolgo držati na našem odru. Čudno je, da tvori slejkoprej temelj opernih predstav starejši Verdi, čigar operna dela »Trubadur«, »Rigoletto« in celo »Traviata« vendar že vsled prenezmiselnosti besedila, vzlic vsi nemalo banalni melodioznosti ne bi smela paradirati kot resnobne opere na večjih odrih. Občudovanja vredna je v tem oziru publika, ki radi ene, že tisočkrat čute sladke melodije ravnodušno prenaša vso dolgo in zavozlano niz oderskih in besednih bedastoč. Te vrste opere vplivajo po svoji, že zdavnaj preživeli sirovo-roparski romantiki pogosto naravnost smeh vzbujajoče, k čemur znatno pripomorejo pripadajoča predpotopna oblačila nastopajočih vitezov, devic in roparjev. Verdi je seveda napravil velik korak naprej v »Othellu«, ki ga pri nas do sedaj, žal, še nismo čuli, ki pa je epohalno vplival na razvoj dramske glasbe, predvsem v Italiji, in ki je idejni ustanovnik verizma, čigar prva in najbujnejša cvetka, Mascagnijeva »Cavalleria rusticana«, je v brezprimernem triumfu prepotovala ves kulturni svet in ki smo jo tudi pri nas slišali letos. Od ostalih opernih del letošnje seziije naj navedem »Carjevo nevesto« Rimski-Korzakova, dosti uspelo resnobno delo plodovitega skladatelja, Janačkovo »Jenufo«, Dvořakovo »Rusalko«, Čajkovskega »Pikovo damo«, Puccinijevo »Tosco«, Rossinijevega »Ševiljskega brivca« in kot operi največjega in najpopularnejšega uspeha, Smetanovo »Prodano nevesto« in Foersterjevega »Gorenjskega slavčka«, ki se je od vseh opernih del največkrat uprizoril. Kot nekakšno noviteto beležimo uprizoritev Straussove priljubljene in takorekoč klasične operete »Netopir«, ki je vzlic svoji slabotnosti v libretu in netemperamentnosti v igri nastopajočih oseb vendar dosegla precej zasedene prostore. V zvezi s »Cavallerio rusticano« smo čuli Bloudekovo komično enodejanko »V vodnjaku«, slabotno stvarco starejšega popularnega opernega sloga, ki je bila pozvana, da konkurira s »Prodano nevesto«, česar pa dolgo ni zdržala.

To bi bil na kratko repertoire dosedanje letošnje operne seziije. Ni tu mesto, kritizirati uspelost posameznih nastopajočih opernih moči — to je delo dnevnega časopisja. V splošnem je ansamble ljubljanske opere dosti močan in mnogoštevilen, morda celo preštevilčen, le nekam neenak v kvaliteti. Sicer pa težko najdeš gledališče, pri katerem bi vladala popolna ekvivalenca v kvaliteti solistov. Krivična in neupravičena je zahteva dnevnega časopisja, da naj bi imela Ljubljana same odlične soliste. To je skratka nemogoče, kajti odličen pevec-nedomačin si bo dodobra premislil, preden bo sprejel engagement v malem, provincialnem mestu (da odložimo enkrat svoje naduto lokalno patriotstvo in

Kronika

si potrkamo na prsa). Kar pa je odličnih domačih moči reflektiralo na engagement, ga je tudi dobilo vzlic vsemu protivljenju izvestnega važnega faktorja. Imamo Lovšetovo, Thierry-Kavčnikovo in Betetta, ki tvorijo danes steber našemu opernemu ensamblu in ga bodo, kakor upamo, tvorili še v nadalje. Tudi operni zbor je polnoštevilen in glasovno dober ter v zadnjem času tudi že živahen v igri.

Treba pa je slednjič vendar že enkrat prelomiti z reakcionarno mislijo, da je glava operne predstave nastopajoči pevec in da z njim stoji in pade opera. Zlati časi Verdija so vendar že minuli in jih bržčas ne bo več tako kmalu nazaj. Temelj operne predstave je orkester in od njegove kvalitete je zavisen uspeh opere. Orkester je instrument, s katerim moderen operni skladatelj (in tudi že Puccini!) skuša prenesti svoje misli poslušalcu in vplivati nanj. V tem je glavna pogreška naše dnevne kritike, da sodi uspešnost operne predstave po kakovosti slučajno nastopajočega pevca, ki ga je v primeru neuporabnosti lahko nadomestiti z boljšim, dočim je orkester stalna dobrina, oziroma stalno zlo opere. Zlo namreč pri nas. Kajti prvič je tako maloštevilen, da je v godalih sličen salonskemu orkestru kavaren, medtem ko so pihala zasedena normalno. Iz tega izvira stalna neenakost v dinamiki in pihala samo po sebi umevno prekričijo vsako frazo v godalih, ker je drugače popolnoma nemogoče. Iz tega v nadaljnjem izvira nezadovoljnost pri instrumentalistih v orkestru, ki čutijo, da jim vzlic vsej dobri volji ni mogoče doseči zvoka, kot ga zahtevajo predpisani znaki. Drugi vzrok nedostatkov v orkestru pa je mezдно gibanje članov orkestra, ki so radi pri nizkih plač proglasili zaporo nad ljubljansko opero. V interesu opere je, da se godbenikom ugodi; kajti dasi je njihova pasivna rezistenca slabo izpričevalo njihove glasboljubivosti in interesiranosti na prospehu naše opere, bi bilo vendar umestno vse prej reducirati kot orkester in bi bila marsikatera opera užitnejša, da bi bil orkester polnoštevilen in dostojno naštudiran, najsi bi bili nastopajoči solisti tudi nižjih kvalit. Kajti operni orkester šteje med svojimi člani dosti odličnih godbenikov, ki bi po znatnem ojačenju mogli tvoriti podlago primernemu opernemu orkestru, na katerega bi bili lahko ponosni. Mnogo nepotrebnejši nam je balet, posebno te vrste, kot se goji pri nas in čigar glavna in edina naloga je očitvidno, več ali manj enakomerno dvigati noge in se vrteti. Mislim, da bi brez njega popolnoma lahko izhajali tudi najvnetejši gourmandi, ki po nekod obiskujejo operne predstave le radi baleta. Do sedaj ni naš balet pokazal nobenega razvoja ali pa vsaj resnega stremljenja po razvoju in mislim, da bi ga lahko brez občutnega obžalovanja pogrešali.

Končno naj še omenim, da eksistira v naši operi tudi tako zvano tenorsko vprašanje, ki ga skuša uprava rešiti z gostovanji. Tako smo slišali izborne domače tenorje, ki so zaposleni na tujih odrih, predvsem dr. Adriana in njegovega brata, Ada Dariana, dalje priljubljenega Šimenca in krasno se razvijajočega Rijavca. Razen navedenih so nas obiskali doslej zagrebška sopranistinja Gjungač-Gavellova in Zikova ter baritonist Primožič, naš tržaški rojak, vsi z velikim uspehom.

L. M. Š.

Razstava umetnin v Ljubljani. Pod tem naslovom je bila prirejena novembra in decembra razstava slovenske umetnosti v Jakopičevem paviljonu. Zadnja leta so nudila Ljubljani vpogled v mlajšo tvorbo domačega in tujega izvora, generacija pa, ki nam je ustvarila slovensko moderno umetnost, že dalje časa ni ničesar javno razstavljala in je njena udeležba na zaokroženi razstavi zbudila opravičeno zanimanje. Generacija slovenskih impresionistov je danes klasičen predstavnik našega novejšega slikarstva in bi mogla biti njena razstava umetniška manifestacija čistega kova; žal, ni bila tako sestavljena, da bi mogla nuditi